

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA

JĘZYK POLSKI

Ze względu na zapisy nowego **Informatora** maturalnego, obowiązującego od roku 2015, uczeń na ocenę dopuszczającą powinien poprawnie analizować i interpretować omówione na lekcji inne (oprócz utworów literackich) teksty kultury. Zapisy podstawy programowej z języka polskiego w zakresie wskazania materiału lekturowego przewidują w wielu przypadkach możliwość wyboru określonego, konkretnego tekstu (np. jednej z powieści Żeromskiego). Nauczyciele języka polskiego w poszczególnych klasach mogą omawiać na lekcji – zgodnie z ww. zapisem – różne teksty. Ucznia obowiązują wówczas tylko te wybrane przez konkretnego polonistę.

Ustalenia ogólne:

1. System przedmiotowego oceniania z języka polskiego został opracowany przez nauczycieli przedmiotu.
2. PSO opracowany został na podstawie Rozporządzenia MEN z dnia 30 kwietnia 2007 r. ze zmianami oraz Statutu Szkoły w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów.
3. PSO jest zgodny z podstawą programową kształcenia ogólnego zawartą w Rozporządzeniu MEN.
4. Kwestie nie ujęte w PSO reguluje Statut Szkoły.

Ustalenia szczegółowe:

1. Uczeń otrzymuje dwa razy w roku ocenę klasyfikacyjną – śródroczną za I. półrocze i końcoworoczną - na podstawie częściowych ocen uzyskanych w ciągu roku szkolnego. Ocena końcoworoczna dokonywana jest za cały rok nauki (dwa semestry). Żadna z ocen klasyfikacyjnych nie jest średnią arytmetyczną ocen uzyskanych w ciągu semestru (roku). Oceny częściowe mają różną „wagę”. Najwyższy ciężar posiadają oceny dotyczące umiejętności przedmiotowych - tworzenie samodzielnych dłuższych tekstów mówionych i pisanych dotyczących odczytywania tekstów kultury.

2. Oceny uzyskiwane przez uczniów w ciągu roku szkolnego wyrażane są oceną szkolną:

- (6) celujący
- (5) bardzo dobry
- (4) dobry
- (3) dostateczny
- (2) dopuszczający
- (1) niedostateczny

Dopuszcza się stosowanie znaków „plus” (+) i „minus” (-) w ocenach częściowych. Niedopuszczalne jest stosowanie znaków plus i minus w ocenie końcoworocznej i końcowej.

3. Ocenę śródroczną i roczną ustala nauczyciel.

Punktacja jest przeliczana na ocenę szkolną;

100% - 98%	- stopień celujący
97,99% - 85%	- stopień bardzo dobry
84,99% - 70%	- stopień dobry

69,99% - 55%	- stopień dostateczny
54,99% - 40%	- stopień dopuszczający
39,99% - 0%	- stopień niedostateczny

Zasady zgłaszania nieprzygotowania do zajęć lekcyjnych ustala nauczyciel na początku roku szkolnego.

4. Przewiduje się następujące formy kontroli wiedzy i umiejętności uczniów:

Lp.	Formy pracy i sprawdzania wiedzy oraz umiejętności.	Możliwość poprawy
1.	Praca klasowa w formie wypracowania typu maturalnego.	tak
2.	Sprawdzian wiedzy i umiejętności z określonego przez nauczyciela zakresu materiału.	tak
3.	Odpowiedź ustna na lekcji z trzech ostatnich tematów.	
4.	Sprawdzian z rozumienia czytanego tekstu.	
5.	Kartkówka z określonego przez nauczyciela zakresu materiału lub kartkówka z trzech ostatnich tematów niezapowiedziana.	
6.	Prezentacja ustna przygotowana przez ucznia i wygłoszona na lekcji/wypowiedź ustna zgodna z wymaganiami „Matura 2015”	
7.	Praca na lekcji.	
8.	Przygotowanie do lekcji.	
9.	Praca w grupach.	
10.	Zadanie domowe.	
11.	Inne formy wg uznania nauczyciela	

5. Ustalając ocenę śródroczną, nauczyciel uwzględnia wszystkie oceny cząstkowe uzyskane w ciągu semestru, a przy ustalaniu oceny rocznej wszystkie oceny cząstkowe uzyskane w ciągu roku szkolnego.

Szczególne znaczenie przy ustalaniu oceny śródrocznej i rocznej mają oceny z najwyższą wagą. Ustalając ocenę śródroczną i roczną, nauczyciel bierze pod uwagę postępy ucznia w opanowaniu wiedzy i umiejętności określonych w realizowanym programie.

6. Kryteria oceniania osiągnięć ucznia według podziału na poszczególne oceny.

Na ocenę dopuszczającą uczeń potrafi:

- przyporządkować epoce nazwiska pisarzy wskazanych w podstawie programowej oraz wymienić ich dzieła,
- przyporządkować autorowi/autorom tytuły utworów literackich wskazanych w podstawie programowej, utworom zaś głównych bohaterów,
- określić przybliżone ramy chronologiczne epoki literackiej,
- objaśnić znaczenie nazw epok literackich,
- odróżnić od siebie tekst liryczny, epicki i dramatyczny,
- wskazać podstawowe cechy najważniejszych dla omawianych epok gatunków literackich,

- nazwać najważniejsze hasła programowe, prądy umysłowe i filozoficzne oraz kierunki artystyczne omawianych epok; wskazać ich cechy,
- wskazać w dziełach literackich wymienionych w podstawie programowej realizację poszczególnych haseł i prądów,
- streścić główne wątki utworów wskazanych w podstawie programowej,
- scharakteryzować głównych bohaterów literackich utworów epickich i dramatycznych wskazanych w podstawie programowej,
- rozpoznać najważniejsze środki i zabiegi stylistyczne w utworach literackich danych epok,
- zanalizować utwory wskazane w podstawie programowej, uwzględniając najważniejsze kategorie opisu takie jak: podmiot, adresat liryczny, narrator, świat przedstawiony i posługując się podstawową terminologią teoretycznoliteracką,
- określić tematykę utworów literackich wskazanych w podstawie programowej,
- wskazać w tekście literackim najważniejsze środki językowe służące przekonywaniu,
- objaśnić istotę intencji komunikacyjnej,
- rozpoznać intencję komunikacyjną wyrażoną wprost w tekście nieliterackim (w wypowiedziach potocznych),
- sformułować najważniejsze zasady etykiety językowej,
- odtworzyć informacje sformułowane wprost,
- odtworzyć sens fragmentów (zdań, grup zdań, akapitów),
- wyodrębnić główną myśl całego tekstu,
- posługiwać się komunikatywnym językiem w mowie i w piśmie,
- wypowiadać się na zadany temat w sposób świadczący o zrozumieniu tematu,
- wybrać teksty literackie służące realizacji wybranego tematu,
- odnieść się w wypowiedzi do tekstów literackich,
- samodzielnie prowadzić zeszyt przedmiotowy,
- zrealizować przynajmniej połowę obowiązkowych zadań klasowych i domowych przewidzianych przez nauczyciela.

(Uczeń dysponuje wiedzą i umiejętnościami w zakresie podstawy programowej, ale robi to w sposób bierny – przy rozwiązywaniu problemów potrzebuje pomocy nauczyciela.)

Na ocenę dostateczną uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, a ponadto potrafi:

- wskazać podstawowe cechy wszystkich omawianych gatunków literackich,
- powiązać fakty literackie z istotnymi wydarzeniami historycznymi,
- rozpoznać cechy charakterystyczne epoki literackiej,
- zinterpretować metaforyczne tytuły i podtytuły utworów,
- opisać motywy i tematy literackie odwołując się do omówionych utworów, np.: miłość, natura, wędrówka (pielgrzymka), tęsknota za ojczyzną, relacje człowieka z Bogiem, bunt, koncepcja odzyskania niepodległości, obraz i ocena polskiego społeczeństwa (charakterystyka klas społecznych), rewolucja,
- scharakteryzować wzorce osobowe i postawy bohaterów, odwołując się do omówionych utworów literackich,
- scharakteryzować wizję świata i człowieka w poszczególnych epokach literackich,
- wykorzystać podstawowe konteksty do analizy i interpretacji utworów literackich (np. kontekst biograficzny lub historyczny),
- określić tematykę wszystkich omawianych utworów literackich,
- określić funkcję środków językowych w tekście retorycznym,
- wskazać kilka charakterystycznych cech języka wybranej grupy językowej (np. młodzieży), dostrzegając jego swoistość w stosunku do odmiany ogólnej,

- rozpoznać w wypowiedziach bohaterów literackich intencję komunikacyjną wyrażoną wprost oraz nie wprost,
- sformułować tezę tekstu lub fragmentu tekstu,
- podać argumenty na rzecz tezy,
- odróżnić argumenty od przykładów oraz tezę od hipotezy,
- rozpoznać relacje kompozycyjne między poszczególnymi fragmentami (akapitami tekstu),
- oddzielić informacje od opinii,
- wskazać przyczynę i skutki,
- formułować wnioski interpretacyjne oparte na samodzielnej analizie tekstu,
- posługiwać się cytatami w funkcji argumentacyjnej,
- posługiwać się ogólnie poprawną polszczyzną (fleksja, leksyka, frazeologia, składnia),
- zabrać głos w dyskusji,
- wykonać bez pomocy nauczyciela większość zadań realizowanych na zajęciach.

(Uczeń dysponuje minimalną wiedzą oraz umiejętnościami zawartymi w podstawie programowej i potrafi je poprawnie wykorzystywać.)

Na ocenę **dobrą** uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, a ponadto potrafi:

- wskazać związki między literaturą a historią, kulturą, sztuką i filozofią omawianych epok,
- wymienić głównych twórców kultury (nauki, sztuki, filozofii) omawianych epok i ich dzieła,
- porównać wzorce osobowe, kreacje bohaterów oraz wizję świata i człowieka w danych epokach literackich,
- rozpoznać fonetyczne, leksykalne, składniowe i semantyczne środki artystycznego wyrazu w tekstach literackich oraz określić ich funkcje,
- wskazać dominantę kompozycyjną i stylistyczną oraz dokonać analizy typowego dla epoki utworu literackiego,
- określić przynależność utworu lirycznego do określonego typu liryki,
- scharakteryzować program ideowy i artystyczny poszczególnych epok,
- ocenić postawy bohaterów literackich,
- rozpoznać i nazwać sposób argumentacji zastosowany w dyskusji,
- wskazać najważniejsze cechy, zarówno leksykalne, jak i składniowe, tekstów publicystycznych, potocznych i naukowych (popularnonaukowych),
- rozpoznać i określić typ nadawcy i adresata tekstu,
- rozpoznać charakterystyczne cechy stylu i języka tekstu,
- nazwać środki językowe i określić ich funkcje w tekście,
- wskazać cechy gatunkowe tekstu,
- selekcjonować materiał, przywoływać tylko informacje istotne z punktu widzenia tematu,
- posługiwać się terminologią historyczno- i teoretycznoliteracką oraz językoznawczą,
- sformułować hipotezę badawczą w odniesieniu do tematu,
- podsumować rozważania (uogólnić wnioski wynikające z analizy i interpretacji tekstu),
- posługiwać się poprawną polszczyzną (w zakresie fleksji, leksyki, frazeologii, składni),
- przestrzegać zasad etykiety językowej podczas rozmowy, dyskusji, negocjacji,
- zająć i uzasadnić swoje stanowisko w dyskusji z odwołaniem się do utworu, cytatu, kontekstu lub wiedzy o epoce,
- aktywnie uczestniczyć w większości lekcji.

(Uczeń opanował większość wiedzy oraz umiejętności zawartych w podstawie programowej i w sposób poprawny się nimi posługuje.)

Na ocenę **bardzo dobrą** uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, a ponadto potrafi:

- omówić przemiany gatunkowe,
- wskazać i opisać charakterystyczne cechy językowe i stylistyczne w tekstach literackich,
- porównać sposoby realizacji tego samego motywu (toposu) w różnych tekstach literackich,
- zinterpretować dzieło literackie w samodzielnie dobranym kontekście (np. filozoficznym, historycznym, historycznoliterackim, kulturowym),
- rozpoznawać przenośne znaczenia (metaforyczne, symboliczne, paraboliczne, alegoryczne),
- dokonać samodzielnej analizy i interpretacji dzieła sztuki, ze wskazaniem funkcji środków wyrazu specyficznych dla danej dziedziny,
- rozpoznać elementy różnych wzorców stylistycznych,
- określić funkcje środków poetyckich w kreowaniu świata w tekście literackim,
- zastosować wszelkie wymienione wyżej umiejętności w zakresie analizy tekstów naukowych i filozoficznych,
- podporządkować kompozycję wypowiedzi własnemu zamysłowi interpretacyjnemu,
- skutecznie unikać szablonów i schematów językowych,
- posługiwać się bogatym słownictwem i bogatą składnią,

(Uczeń opanował wiedzę i umiejętności określone w podstawie programowej i sprawnie, poprawnie oraz kreatywnie się nimi posługuje.)

Na ocenę **celującą** uczeń potrafi to, co na ocenę **bardzo dobrą**, a ponadto:

- dokonać samodzielnej analizy i interpretacji dzieła literackiego, posługując się biegłą terminologią historyczno- i teoretycznoliteracką,
- zastosować wszelkie wymienione wyżej umiejętności w zakresie analizy tekstów naukowych i filozoficznych,
- samodzielnie gromadzić, porządkować i wykorzystywać w wypowiedziach ustnych i pisemnych materiały z różnych źródeł dotyczące literatury, filmu i innych dziedzin sztuki
- biegłą opanował wiedzę i umiejętności przewidziane programem nauczania,
- swobodnie posługuje się zdobytymi do tej pory wiadomościami, wykorzystuje i łączy wiedzę z różnych przedmiotów,
- zdobytą wiedzę i umiejętności wykorzystuje w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych,
- proponuje nietypowe, oryginalne rozwiązania problemów,
- dba o samodzielny i twórczy rozwój swoich uzdolnień i/lub osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach.

7. Kryteria oceniania odpowiedzi ustnej:

a) **celujący**: pełna i erudycyjna odpowiedź, poprawna pod względem językowym i stylistycznym, ukazująca ciekawe, nietypowe podejście do zagadnienia, łącząca wiedzę z różnych dziedzin z wykorzystaniem terminologii historyczno- i teoretycznoliterackiej;

b) **bardzo dobry**: pełna, bezbłędna odpowiedź pod względem merytorycznym, trójdzielna kompozycja wypowiedzi, dojrzałość sądów, pod względem językowym wypowiedź swobodna, sprawna językowo i z bogatym słownictwem,

c) **dobry**: odpowiedź poprawna i spójna logicznie, dopuszczalne usterki merytoryczne, widoczna

próba samodzielnego formułowania wniosków i ocen, styl poprawny, dopasowany do sytuacji danej wypowiedzi, dopuszczalne drobne błędy językowe,

d) **dostateczny**: powierzchowna odpowiedź, dopuszczalne nieliczne błędy rzeczowe, dopuszczalne zakłócenia w kompozycji i spójności wypowiedzi, odtwórcze myślenie i wnioskowanie, styl ogólnie poprawny, błędy językowe, dopuszczalna pomoc nauczyciela,

e) **dopuszczający**: nieporadne formułowanie odpowiedzi, brak spójności, chaotyczność, błędy językowe, ubogie słownictwo przy zachowaniu komunikatywności języka wypowiedzi,

f) **niedostateczny**: wypowiedź nie spełnia danych kryteriów.

8. Kryteria oceny testów – zgodnie z punktacją podaną przy każdym teście.

9. Ocena aktywności

Ocena celująca:

Uczeń wzbogaca treść lekcji o wartościową wiedzę, nietypowe rozwiązania problemu, ciekawe wnioski,

Ocena bardzo dobra:

Uczeń potrafi wskazać kierunek interpretacyjny na lekcji poświęconej nowemu tematowi; potrafi wskazać trafne nawiązania merytoryczne.

Ocena dobra:

Uczeń bierze udział w dyskusji, prezentując przemyślane i uzasadnione stanowisko; wykazuje aktywność w poszukiwaniach rozwiązań interpretacyjnych.

Ocena dostateczna:

Uczeń uczestniczy w procesie lekcyjnym, formułując wypowiedzi trafne, lecz niepełne.

Ocena dopuszczająca:

Uczeń rzadko wykazuje aktywność podczas lekcji, a jego wypowiedzi mają charakter odtwórczy (powtarzanie zdania z podręcznika, nauczyciela, przedmówcy).

Ocena niedostateczna:

Uczeń nie uczestniczy w tworzeniu treści lekcji; zagadnięty nie wie, o czym jest mowa; nie wykonuje poleceń nauczyciela.

10. Wymagania na poszczególne oceny dla uczniów z dysfunkcjami

Wymagania na poszczególne oceny dla uczniów z dysfunkcjami ustala się indywidualnie w zależności od dysfunkcji ucznia oraz wskazówek i zaleceń przekazanych przez poradnię. Dostosowanie wymagań dotyczy formy sprawdzania wiedzy, a nie treści. Diagnoza dysleksji nie daje możliwości obniżenia wymagań.

W szczególności:

1. uczeń z dysortografią – nie będą oceniane błędy ortograficzne,
2. uczeń z dysgrafią – nie będzie oceniany charakter pisma, w skrajnych przypadkach uczeń będzie oceniany ustnie,

3. tworzenia odrębnych warunków zaliczania, w tym przygotowanie innych arkuszy czy wydłużenie czasu,
4. zadawanie dodatkowych zadań związanych z pracą nad niwelowaniem określonej dysfunkcji,
5. przyjmowanie zadań pisanych na komputerze, gdy pismo ucznia jest nieczytelne,
6. poświęcenie dodatkowego czasu na wyjaśnienie uczniom trudniejszego materiału, a za każdym razem wyjaśnienie zadania domowego,
7. organizowanie w miarę możliwości dodatkowych zajęć dla ucznia indywidualnie lub grupowo w oparciu o program „Ortografitti” dla dyslektyków.

11. Kryteria oceniania prac pisemnych

Praca pisemna na poziomie podstawowym to rozprawka lub interpretacja tekstu poetyckiego. W obu przypadkach uczeń formułuje samodzielną wypowiedź pisemną na zadany temat w oparciu o załączone fragmenty tekstu literackiego. W przypadku rozprawki jest to fragment tekstu epickiego lub dramatycznego.

Szczegółowe kryteria oceny wypowiedzi pisemnej na poziomie podstawowym

Kryteria oceny interpretacji utworu poetyckiego (patrz tabela):

Kryteria oceny interpretacji utworu poetyckiego

A	Koncepcja interpretacyjna	B	Uzasadnienie tezy interpretacyjnej	C	Poprawność rzeczowa	D	Zamysł kompozycyjny	E	Spójność lokalna	F	Styl tekstu	G	Poprawność językowa	H	Poprawność zapisu
9	Koncepcja niesprzeczna z utworem, spójna i obejmująca sensy niedosłowne	15	Uzasadnienie trafne i pogłębione	4	Brak błędów rzeczowych	6	Kompozycja funkcjonalna	2	Pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenia spójności	4	Styl stosowny	6	Brak błędów lub nieliczne błędy nierażące	4	Zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące
6	Koncepcja niesprzeczna z utworem, ale niespójna i/lub obejmująca w większości znaczenia dosłowne	10	Uzasadnienie trafne, ale niepogłębione	2	Nie więcej niż jeden błąd rzeczowy	3	Zaburzenia funkcjonalności kompozycji	1	Znaczne zaburzenia spójności	2	Styl częściowo stosowny	3	Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące	2	Liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące
3	Koncepcja częściowo sprzeczna z utworem	5	Uzasadnienie częściowo trafne												
0	Brak koncepcji lub koncepcja całkowicie sprzeczna z utworem	0	Brak trafnych argumentów uzasadniających interpretację	0	Błędy rzeczowe	0	Brak zamysłu kompozycyjnego	0	Wypowiedź niespójna	0	Styl niestosowny	0	Liczne błędy rażące	0	Liczne błędy rażące

UWAGA

Jeśli w kategorii A praca uzyska 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli w kategorii A praca uzyska 3 punkty, a w kategorii B – 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.

Jeśli praca składa się z mniej niż 250 słów, egzaminator przyznaje punkty tylko w kategoriach A, B i C.

Pojawienie się rzeczowego błędu kardynalnego dyskwalifikuje pracę – zdający otrzymuje 0 punktów.

Kryteria oceny rozprawki:

Kryteria oceny rozprawki

A	B	C	D	E	F	G	H	Poprawność zapisu
Sformułowanie stanowiska wobec problemu podanego w poleceniu	Uzasadnienie stanowiska	Poprawność rzeczowa	Zamyśl kompozycyjny	Spójność lokalna	Styl tekstu	Poprawność językowa	H	Poprawność zapisu
6	18 Uzasadnienie trafne, szerokie i pogłębione 12 Uzasadnienie trafne i szerokie	4 Brak błędów rzeczowych	6 Kompozycja funkcjonalna	2 Pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenia spójności	4 Styl stosowny	6 Brak błędów lub nieliczne błędy nierzające	4	Zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierzające
3	8 Uzasadnienie trafne, ale wąskie 4 Uzasadnienie częściowe	2 Nie więcej niż jeden błąd rzeczowy	3 Zaburzenia funkcjonalności kompozycji	1 Znaczne zaburzenia spójności	2 Styl częściowo stosowny	3 Liczne błędy nierzające lub nieliczne błędy rażące	2	Liczne błędy nierzające lub nieliczne błędy rażące
0	0 Brak uzasadnienia stanowiska	0 Błędy rzeczowe	0 Brak zamyślu kompozycyjnego	0 Wypowiedź niespójna	0 Styl niestosowny	0 Liczne błędy rażące	0	Liczne błędy rażące

UWAGA

Jeśli w kategorii A praca uzyska 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.
 Jeśli w kategorii A praca uzyska 3 punkty, a w kategorii B – 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.
 Jeśli praca składa się z mniej niż 250 słów, egzaminator przyznaje punkty tylko w kategoriach A, B i C.
 Pojawienie się rzeczowego błędu kardynalnego dyskwalifikuje pracę – zdający otrzymuje 0 punktów.